

ÎN C H E I E R E

06 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele completului, judecătorul – Valeriu Doagă

Judecătorii – Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de reprezentantul Întreprinderii Mixte „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată, avocatul Natalia Covaliov împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2016,

adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea Mixtă „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Elenei Bejenar cu privire la încasarea datoriei,

c o n s t a t ă :

La 30 iunie 2015 reprezentantul Întreprinderii Mixte „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată (în continuare ÎM „Incaso” SRL), avocatul Natalia Covaliov a depus cerere de chemare în judecată împotriva Elenei Bejenar cu privire la încasarea datoriei.

În motivarea acțiunii a menționat că, în baza contractului de împrumut nr. 552260 din 22 august 2013, încheiat între „Iute Credit” SRL, în calitate de împrumutător, și Elena Bejenar, în calitate de împrumutat, ultima a primit de la creditorul SRL „Iute Credit” un împrumut bănesc în mărime de 17500 de lei. Conform acestuia, debitorul urma să restituie creditorului suma de 23692,80 de lei, care includea valoarea împrumutului principal, taxa aferentă contractului de împrumut și dobânda în mărime de 15%, iar pentru nerespectarea graficului de rambursare a împrumutului, debitorul s-a angajat să plătească o penalitate contractuală, care se raportează duratei de întârziere.

Relevă reclamanta că, Elena Bejenar nu își onorează obligațiunile în baza contractului nominalizat, prin urmare, la 19 martie 2015 în adresa acesteia a fost expediată o reclamație prin care a informat-o repetat despre nerespectarea clauzelor contractuale, despre rezilierea anticipată a contractului și obligațiunea acestuia de a returna împrumutul, dobânda calculată, taxa aferentă la contract și penalitățile calculate conform contractului.

Concretizează că, la momentul rezilierii contractului, datoria acumulată de Elena Bejenar față de SRL „Iute Credit” constituia suma de 43764,32 de lei, fiind calculată conform prevederilor contractului menționat și care este formată din suma împrumutului nerambursat în mărime de 16139,23 de lei, taxa aferentă contractului în mărime de 4034,81 de lei, dobânda contractuală în mărime de 1538,76 de lei, penalitatea pentru reziliere 25% în mărime de 2510 lei, penalitatea contractuală pentru întârziere în

mărime de 19541,52 de lei, adică 0,5% din suma datoriei restante calculata pentru o perioada de 180 de zile.

Susține reclamanta că, în baza contractului de cesiune nr. 1 din 01 iunie 2010 încheiat dintre SRL „Iute Credit” și ÎM „Incaso” SRL, prima a transmis ultimei dreptul de creanță în temeiul Actului de predare-primire.

Solicită încasarea din contul Elenei Bejenar în beneficiul ÎM „Incaso” SRL a sumei de 43764,32 de lei, cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 800 de lei și a taxei de stat în sumă de 1313 lei.

Prin hotărârea Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 14 iunie 2016 (f.d. 67, 73-78) s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de reprezentantul ÎM „Incaso” SRL, avocatul Natalia Covaliov împotriva Elenei Bejenar cu privire la încasarea datoriei; s-a încasat din contul Elenei Bejenar în beneficiul ÎM „Incaso” SRL suma împrumutului nerambursat în mărime de 16139,23 de lei, dobânda contractuală în mărime de 1538,76 de lei, penalitatea în mărime de 3182,04 de lei și cheltuielile de judecată pentru taxa de stat în mărime de 625,80 de lei și asistența juridică în mărime de 800 de lei, iar în total suma de 22285,83 de lei; în rest cererea de chemare în judecată s-a respins.

În susținerea poziției sale, prima instanță a reținut că, contractele de împrumut încheiate de SRL „Iute Credit” sunt contracte pre-formulate, sunt indubitabil contracte de adeziune, întrucât ele nu se negociază, acceptarea lor fiind o condiție pentru a încheia orice contracte cu întreprinderea.

La fel, instanța inferioară a reținut că, potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 256 din 09 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, o clauză contractuală fiind negociată în mod individual cu consumatorul este abuzivă în cazul în care creează, contrar cerințelor de bună-credință, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, în detrimentul consumatorului, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract.

Prin urmare, prima instanță a ajuns la concluzia că, clauzele contractuale cu privire la taxa aferentă contractului și penalitatea contractuală în mărime de 25% pentru rezilierea anticipată a contractului se înscriu în definiția legală stabilită de art. 5 alin. (1) din Legea nr. 256 din 09 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii. Or, legislația privind clauzele abuzive a solidarismului contractului statuează că, clauzele abuzive sunt fără efect pentru consumator.

A mai reținut instanța de fond că, disimularea unei părți a dobânzii sub denumirea de taxă aferentă contractului este o dovadă absolut convingătoare a relei credințe a întreprinderii care percepe astfel de taxe, întrucât reprezintă o modalitate de inducere în eroare a clienților, prin prezentarea de dobânzi avantajoase.

Astfel, consimțământul dat de consumator la momentul încheierii contractului este considerat de legiuitor inexistent, întrucât a fost exprimat în contextul unei stări de constrângere financiară, stare de care SRL „Iute Credit” a beneficiat și a impus obligații excesive cocontractantului aflat într-o poziție defavorabilă.

În această ordine de idei, prima instanță a stabilit caracterul de adeziune al contractului și inexistența unui consimțământ valabil, care impun după sine nulitatea absolută a clauzelor abuzive ce impun dobânzi camuflate sub comision.

Totodată, având în vedere disproporționalitatea penalității prevăzute în contract și situația de facto care a generat încheierea contractului unde a fost prevăzută această penalitate, instanța inferioară a ajuns la concluzia de a reduce clauza penală de la 0,9% pentru fiecare zi de întârziere la 0,1% pentru fiecare zi de întârziere.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2016 (f.d. 101, 102-104 recto-verso), corectată prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017 (f.d.127, 128 recto-verso), s-a respins apelul declarat de ÎM „Incaso” SRL și s-a menținut hotărârea Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 14 iunie 2016.

La 10 ianuarie 2017, reprezentantul ÎM „Incaso” SRL, avocatul Natalia Covaliov a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2016, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și modificarea hotărârii primei instanțe, cu încasarea din contul intimatului a penalității contractuale în mărime de 16359, 48 de lei, penalității pentru rezilierea anticipată a contractului 2510 lei, taxa aferentă contractului 4034, 81 de lei, taxa de stat 687, 20 de lei și taxa de stat pentru apel 515 lei.

În motivarea recursului a invocat că, instanțele inferioare nu au elucidat circumstanțele reale ale cauzei și au aplicat eronat dispozițiile art. 624 alin. (1) din Codul civil.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din următoarele motive.

Articolul 431 din Codul de procedură civilă consemnează în alineatul (2) că, asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

În conformitate cu art.433 din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

- a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4);
- b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434;
- c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;
- d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat.

Conform art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Completul constată că din materialele cauzei nu poate fi stabilit momentul comunicării recurentului deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 octombrie 2016 (f.d.101, 102) pentru a determina respectarea termenului legal de declarare a recursului, însă decizia recurată a fost expediată participanților la proces prin scrisoarea de însoțire nr.32517-4 din 24 noiembrie 2016 (f.d. 105), iar cererea de recurs a fost depusă la oficiul poștal la 10 ianuarie 2017, fapt confirmat prin amprenta sigiliului aplicată pe plic (f.d. 111), prin urmare calea de atac se consideră exercitată în termen.

Argumentele invocate în recurs precum că, instanța de apel a aplicat eronat dispozițiile art. 624 alin. (1) din Codul civil, nu pot fi reținute, deoarece reieșind din analiza naturii juridice a sumelor pretinselor de reclamant, a caracterului contractului de împrumut, raportate la respectarea garanțiilor procesuale ce derivă din dreptul la un proces echitabil, această normă guvernează raportul litigant.

Conform prevederilor art. 5 alin. (5) lit. e) din Legea nr.256 din 09 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, sânt considerate abuzive clauzele care au ca obiect sau efect: solicitarea de la orice consumator care nu și-a îndeplinit obligația să plătească drept compensație o sumă disproporționată în raport cu prejudiciul cauzat de neonorarea obligațiilor contractuale.

La caz, instanța de recurs taxează că, nerespectarea dispozițiilor imperative ale art. 5 din Legea menționată supra, atrage nulitatea absolută a clauzei penale abuzive. Sancțiunea nulității are caracter virtual, dar rezultă neîndoielnic din modul în care este redactată dispoziția legală, ca și din rațiunea și scopul acesteia.

Succesiv, dispozițiile Directivei 93/13 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii p.1 lit. e) al anexei la art. 3 alin. (3) sânt considerate clauze abuzive, utilizate într-un contract încheiat cu un consumator, în special dispozițiile care: impun, cu titlu de penalități, consumatorului care nu și-a îndeplinit obligațiile, o despăgubire într-un quantum disproporționat de mare. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a precizat că Directiva 93/13 [...] trebuie interpretată în sensul că o instanță națională este obligată, din momentul în care dispune de elemente referitoare la situația de drept și de fapt, necesare în acest scop, să aprecieze, chiar din oficiu, caracterul disproporționat al penalității, prevăzute în contractul de credit, încheiat între un furnizor de servicii financiare și un consumator.

În această ordine de idei, completul consideră oportun de a remarca faptul că, stipulațiile contractuale ce vizează penalitatea pentru rezilierea anticipată a contractului și penalitatea contractuală pentru întârziere sunt nule de drept în temeiul art. 719 alin. (1) lit. f) din Codul civil, or, în cadrul condițiilor contractuale standard, fără a prejudicia dispozițiile care exclud posibilitatea derogării de la dispozițiile legale în defavoarea consumatorului, este nulă clauza prin care utilizatorului i se promite plata unei penalități dacă obligația nu este executată sau este executată cu întârziere, dacă întârzie plata sau dacă partenerul lui de contract reziliază contractul. Mai mult ca atât, clauza penală este

lovită de nulitate absolută în cazul în care obligă împrumutatul la plata unor sume disproporționat de mari în cazul neonorării obligațiilor contractuale, comparativ cu eventualele pagube suferite de împrumutător.

În altă ordine de idei, instanța de recurs constată că, argumentele invocate în cererea de recurs, în esența lor sânt similare argumentelor invocate în cererea de apel, au fost deja supuse examinării și aprecierii juste de către instanța de apel prin prisma art. 130 și 139 din Codul de procedură civilă, în raport cu dispozițiile art. 118 din aceeași lege, fiindu-le oferite concluziile de rigoare și respectiv nu urmează a fi reiterate în ordine de recurs. Această circumstanță evidențiază caracterul declarativ al recursului, lipsit de conținut și evidențiază simplul fapt al dezacordului recurentului cu soluția dată de instanțele inferioare, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a recursului.

În acest sens, instanța de recurs reamintește prin prisma jurisprudenței CtEDO, fosta Comisie a arătat că „... art. 6 §1 al Convenției, nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes” (*cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995*).

Completul concluzionează că, din conținutul cererii de recurs nu rezultă existența unuia din temeiurile legale de recurs, iar circumstanțele de fapt invocate de recurent în cererea de recurs nu constituie obiect al recursului, or recursul devolvează exclusiv circumstanțele de drept ale cauzei.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că argumentele invocate în recurs nu se încadrează în temeiurile prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) și prevederile art. 437 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de reprezentantul Întreprinderii Mixte „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată, avocatul Natalia Covaliov, în baza art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de reprezentantul Întreprinderii Mixte „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată, avocatul Natalia Covaliov, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Ion Druță